גמ' ת"ר [1]יקח שני שעירי עזים מיעוט שעירי שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוים מניין אע"פ שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר [2]שעיר [3]שעיר ריבה טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הוה אמינא פסולין עיכובא מנא לן סלקא דעתך אמינא [4]שני [5]שני כתיב והשתא דרבי רחמנא שעיר שעיר שני שני למה לי חד למראה וחד לקומה וחד לדמים תניא נמי הכי גבי כבשי מצורע [6]יקח שני כבשים מיעוט כבשים שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוין ומנין שאף על פי שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר [7]כבש [8]כבש ריבה טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הוה אמינא פסולין עיכובא מנא לן סלקא דעתך אמינא [9]תהיה כתיב והשתא דרבי רחמנא כבש כבש תהיה למה לי לשאר הויתו של מצורע [א](ותנן) נמי גבי מצורע כי האי גוונא [10]צפרים מיעוט צפרים [ב](שנים) מה תלמוד לומר שתי [א]שיהיו שתיהן שוות ומנין שאע"פ שאינן שוות [ב]כשרות תלמוד לומר [11]צפור [12]צפור ריבה טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא פסולות עכובא מנא לן סלקא דעתך אמינא תהיה כתיב והשתא דרבי רחמנא צפור תהיה למה לי לשאר הויתו של מצורע אי הכי גבי תמידין נמי נימא [13]כבשים מיעוט כבשים שנים מה תלמוד לומר שנים שיהיו שניהן שוין ומנין שאע"פ שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר [14]כבש כבש ריבה ולמצוה הכי נמי דבעינן ההוא מיבעי ליה לכדתניא [ג][13]שנים ליום כנגד היום אתה אומר כנגד היום או אינו אלא חובת היום כשהוא אומר [14]את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים הרי חובת היום אמור ומה אני מקיים שנים ליום כנגד היום כיצד [ד][ג]תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שניה ושל בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית על טבעת שניה מוספין של שבת ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין תנו רבנן [ד]שני שעירי יום הכיפורים ששחטן בחוץ עד שלא הגריל עליהן חייב על שניהם משהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם למאי חזו אמר רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ ומאי שנא לשעיר הנעשה בפנים דלא דמחוסר הגרלה לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחסרי עבודת היום קסבר רב חסדא [ה]אין מחוסר זמן לבו ביום אמר רבינא השתא דאמר רב חסדא [ו]מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל [ז][ה]שלמים [ו]ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר [15]ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול

שחטן

גמ' עיכובא מנלן. אי משום דכתיבא חוקה הא בין לרבי יהודה בין לר' נחמיה לא כתיבה חוקה אלא על דברים שהן מן העבודה אבל לא על הלקיחה שהיא מתמול שלשום: **סד"א שני שני.** תלתא כתיבי ושנה עליהן הכתוב לעכב: **חד למראה וכו'.** ולמצוה ולא לעכב: **תהיה כתיב.** זאת תהיה תורת המצורע (ה) דמשמע בהוייתו תהא פרשה זו ככל הכתוב בה: **ולמצוה ה"נ דבעינן.** שיהו שניהן שוין והלא לא שנינו זאת אלא תמידין: **כנגד היום.** כנגד זריחת השמש: **או אינו אלא חובת היום.** ובא ללמד שיהו שנים לכל יום: **על קרן מערבית צפונית.** של מזבח שהשמש באה מן המזרח לפיכך מושכו השוחט לצד מערב להרחיקו מן כותל המזרח בכל יכולת מפני שהכתלים גבוהים והחמה זורחת בשיפולו של רקיע ולא הכותל עומד כנגדה ולפונית משום דקדשי קדשים שחיטתן על ירך המזבח לפונה ושם היה בית המטבחיים והטבעות קבועות ברצפה לתת ראש הבהמה לתוכן והן עשרים וארבעה כמנין המשמרות ומקומן עשרים וארבע אמות על עשרים וארבע קבועות בששה סדרים: **על טבעת שניה.** לא בטבעת שאצל המזבח אלא בשניה לה המשוכה לצד צפון ופני השוחט ואחר הבהמה באלכסון לצד מזרחית צפונית שמשם השמש באה שחרית וטעמא דטבעת שניה לא ידענא ואני שמעתי כדי שתהא הראשונה מסייעתו להאחז בה רגלי הבהמה שלא תהפך ושל בין הערבים שהחמה באה מן המערב מושך עצמו לצד מזרח בכל יכולת ופניו למערב דרום באלכסון שוריית החמה באה משם: **ומוספין של שבת.** שנאמר בהם שני כבשים (ט) ודאי שנים שוים לעיכובא מדלא הדר כתב בהו (א) אחד לרבות אע"פ שאינן שוין להכשיר כך שמעתי וקשיא לי עיכובא מנלן ונראה בעיני דהכי גרס **מוספין** ודאי שנים למצוה מלותן להיות שוין ולא גרסי' מדלא כתיב אחד אחד ושיטתא דתלמידי (י) תרביצאי היא: **שני שעירי יום הכפורים.** שמשלקחן הם קדושים שהרי מתרומת הלשכה באו ושחטן בחוץ לעזרה: **חייב על שניהן.** משום שחוטי חוץ ולקמן פריך קודם הגרלה למאי חזו בפנים וכיון דלא חזו אמאי חייב הא לאוי לפתח אהל מועד בעינן דכתיב (ויקרא יז) בשחוטי חוץ ואל פתח אהל מועד לא הביאו: **ופטור על של עזאזל.** דלא חזי להקריב בפנים: **לשעיר הנעשה בחוץ.** כל אחד היה ראוי להקריבו לחטאת המוסף של יום הכפורים האמורה בפרשת פנחס: **ומאי שנא לשעיר הנעשה בפנים דלא** חזי משום דמחוסר הגרלה: **לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזו.** דמחסרי כל מעשה עבודת היום של מתן דמי פר ושעיר ותפינת הקטרת והקטרתה הראוין ליקדם למוספין: **אין מחוסר זמן לבו ביום.** לענין שעיר החיצון אין כאן חסרון מעשה בגופו אלא חסרון זמן שעדיין לא הגיע זמן המוספין וזמן הראוי לבו ביום אין זה חסרון זמן אבל הגרלה אע"ג דלאו מעשה בגופן היא דהא אמרן (כ) עליית גורל מתוך קלפי היא מעכבת אבל הנחה אינה מעכבת אפילו הכי הואיל ומצוה האמורה בהן היא כמחוסר מעשה דמי: **השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי.** ואע"ג דלאו מעשה בגופן הוא דאי לאו דחזו לשעיר המוסף לא היה מתחייב על שחיטתן בחוץ: **הא דאמר שמואל וכו'.** ומחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי ואע"ג דלאו מעשה בגופן של שלמים הוא הואיל וכהן נאמר הוי כמעשה בגופן:

ומי

הא מה אני מקיים שנים ליום כנגד היום. תימה לי אמאי שנים ל"ל אפילו אי לא כתיב אלא כבשים בני שנה תמימים ליום עולה תמיד הוה דרשינן כבשים דהיינו שנים ליום כנגד היום וי"ל אי לא כתיב שנים הוה דרשינן ליום אקרא דבתריה ליום עולה תמיד את הכבש אחד תעשה בבקר כלומר כבש של בקר יש לשחוט כנגד היום ותו לא מדלא כתיב עולות תמידין הוה אמינא רק עולת תמיד אחד ליום כנגד היום להכי איצטריך למיכתב שנים ליום דתרוייהו כנגד היום: **על** טבעת שניה. נראה לי דמן הדין היה לו לשחוט על טבעת ראשונה אלא לא רצו להקריבו כולי האי למזבח בלי הפסק גזירה שמא יטיל גללים: **מוספין** ודאי שנים למצוה. הכי גרס רש"י אבל בספרים כתיב שנים לעיכובא והקשה רש"י עיכובא מנלן ונראה לי משום דבתר דכתיב וביום השבת שני כבשים כו' כתיב עולת שבת בשבתו דהוי כמו שנה עליו הכתוב לעכב ואע"ג דדרשינן ליה בס"פ אלו קשרים (שבת דף קיד.) לדרשה אחריתי לימד על חלבי שבת שקרבין ביום טוב או ביום הכפורים למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דרשינן ליה נמי לומר שנה עליו הכתוב לעכב דאין מקרא יוצא מידי פשוטו וליכא למימר דכוליה להא דרשה אתא דאם כן לא הוה למיכתב בהאי לישנא שבת בשבתו אלא הוה מצי לשנות עליו בענין אחר וא"ת והא פריך לעיל אי הכי גבי תמידין נמי פי' ואם איתא הוה ליה למתנייה בשום דוכתא א"כ מוספין נמי אם איתא דבעינן שיהו שוין הוה ליה למיתנייה וי"ל דלעיל דוקא פריך שפיר משום דכל סדר התמיד תנן ליה במסכת תמיד (דף כט.) והתם הוה לן למיתנייה אבל כל סדר המוספין לא תנינן ליה בשום דוכתא:

שלמים

עין משפט נר מצוה

ג א ב מיי' פי"א מהל' טומאת צרעת הל' ח:

ד ג מיי' פ"א מהלכות תמידין הלכה יא:

ה ד מיי' פי"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יא:

ו ה מיי' שם פ"ה הל' ה:

גליון הש"ס

גמ' מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה. עיין תוס' פסחים דף סב ע"ב ד"ה כי לית ליה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומוספין כו' מדלא הדר כתיב בהו אחד אחד לרבות אע"פ:

מוסף רש"י

שלמים ששחטן. שחרית קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין (עירובין ב.). בזמן שהוא פתוח. לשון פתח אינו אלא החלל, והפותח והנועל קרוי דלת (זבחים נה.).

רבינו חננאל

מנלן דבעינן שוין, דת"ר יקח שני שעירי עזים, מיעוט [שעירין] שנים כו'. כיון שכתב שעירי ידענו שאינם פחות משנים, למה כתוב שני, ללמד שיהו שוין. ומנלן שאף על פי שאין שוין כשירין הן, שנאמר השעיר השעיר. כלומר, מאחר שכתוב ונתן אהרן על שני השעירים גורלות, היה לו לכתוב והקריב את אשר עלה עליו לה' ועשהו חטאת ואשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי, השעיר השעיר שכתוב למה, אלא ללמד שאע"פ שאין שוין כשירין. ועיכובא מנלן, הייתי אומר שאם אין שוין מעכבין שהוצרך הכתוב להכשירה אע"פ שאינן שוין. ס"ד אמינא שני שני, [כתיב] את שני השעירים, ועוד כתיב ונתן אהרן על השני השעירים, שעירים בלבד היה די, למה כתב שני שני לעכב. כתיב השעיר השעיר לרבות אע"פ שאין שוין. ומאחר דאע"ג שאינן שוין כשר, שני שני למה באו, למצוה. ותניא גבי ציפורי מצורע וגבי כבשי מצורע כי האי גונא, וכולן טעמם שוה דפשוטין הן. אבל התמידים אע"ג שכתוב בהן שנים ליום, לא דרשינן בהו כי האי גונא, אלא שנים ליום כנגד היום, כנגדו ולא אצלו, כלומר של שחר נשחט במערב כנגד המזרח ושל בין הערבים במזרח כנגד המערב, כדתנן במסכת תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שניה ושל בין הערבים כו'. אבל המוספין ודאי לא כתב שני כבשים אלא ללמד שהם שנים ולא ארבעה מדלא כתיב אחד אחד כדרך שכתוב בתמיד. ת"ר שני שעירי יום הכפורים ששחטן בחוץ, אם עד שלא הגריל עליהן שחטן בחוץ חייב כרת על שניהן, שנאמר ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה' ונכ"ת האיש ההוא, ואמר רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ, לעשות אותו לה' קרינא ביה, ואע"ג דאינו ראוי אלא לאחר עבודת היום, מחוסר זמן שיוכשר אותו היום אינו מחוסר זמן, ולמה לא אמר הואיל וראוי לשעיר הנעשה בפנים, דמחוסר הגרלה, ומחוסר הגרלה מחוסר מעשה הוא. ואם אחרי שהגריל עליהן שחטן בחוץ חייב כרת על של שם, מאי טעמא לעשות אותו לה' קרינן ביה. ופטור על של עזאזל דלא קרינא ביה לעשות אותו לה'. ודייק רבינא מדמחוסר הגרלה לרב חסדא כמחוסר מעשה דמי, גם שלמים ששחטן [בחוץ]

מסורת הש"ס

א) [צ"ל ותניא עי' נגעים פי"ד מ"ה], ב) [צ"ל שתים], ג) [תמיד לא:], ד) [תמיד ל:], ה) [זבחים יב. מנחות ה.], ו) זבחים נה: עירובין ב., ז) [עי' תוס' לקמן סג. ד"ה שלמים], ח) [ויקרא יד], ט) [במדבר כח], י) [מנחות סב: ע"ש בתוס'], כ) [לעיל לט:].

תורה אור השלם

1. ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה: ויקרא טז ה
2. והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל ליי ועשהו חטאת: ויקרא טז ט
3. והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני יי לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה: ויקרא טז י
4. ולקח את שני השעירים והעמיד אתם לפני יי פתח אהל מועד: ויקרא טז ז
5. ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד ליי וגורל אחד לעזאזל: ויקרא טז ח
6. וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים וכבשה אחת בת שנתה תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ולג אחד שמן: ויקרא יד י
7. ולקח הכהן את הכבש האחד והקריב אתו לאשם ואת לג השמן והניף אתם תנופה לפני יי: ויקרא יד יב
8. ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העלה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא לכהן קדש קדשים הוא: ויקרא יד יג
9. זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא אל הכהן: ויקרא יד ב
10. וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: ויקרא יד ד
11. וצוה הכהן ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים חיים: ויקרא יד ה
12. את הצפר החיה יקח אתה ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזב וטבל אותם ואת הצפר החיה בדם הצפר השחטה על המים החיים: ויקרא יד ו
13. ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו ליי כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד: במדבר כח ג
14. את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: במדבר כח ד
15. וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויקרא ג ב

תוס' ישנים

שני שני שבוע דלשון כמו שמפרש ר' יוחנן לקמן כלהדך פירקין (דף סד.): שלש קופות של שלש שלש סאין כו'. בתוספתא (דשקלים פ' ב') מפרש תרם הראשונה ואומר הרי זו מארץ ישראל על כל ארץ ישראל תרם את השניה ואומר הרי זו מעמון ומואב פי' מבני ישראל הדרים שם תרם את השלישית ואומר הרי זו מבבל כו' ותימה למה עשה כן והלא כולן שותפין בכל הקרבנות של כל יום ויום ואומר ר"י דכולן מפרים לשם כולן אלא הראשונה נקראת על שם ארץ ישראל והשניה על שם אותן שמביאין אחריהן והשלישית על שם אותן שאחריהם וצ"ע למה הן עושין כן: ואם היה שני מובחר כו'. גבי שעיר לא שייך למימר מובחר כמו גבי פסח שאכילתו מצוה:

מ"ר שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהו שוין במראה ובקומה. ואע"ג דאמר בפרק בן סורר ומורה (דף עא.) דבן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות משום דכתיב בנו זה דבעינן שיהו אביו ואמו שוין במראה ובקומה וזה אי אפשר להיות אבל גבי בהמה מיהא יכול להיות יותר ואע"פ שאין ממש דומות זו לזו דאמרינן בירושלמי דאפילו חטה אינו דומה לחבירתה מכל מקום בעינן שיהו שוין במראה ובקומה כל מה שיוכלו. מ"ר: ולקיחתן כאחת. כגון שלקחן מאדם אחד ביחד או משני בני אדם וכגון שעשו שניהם שליח לקבל המעות דבהקדש מעות קונות דכתיב ונתן הכסף וקם לו: יקח זוג לפני. ולקיחתן כאחת לא בעינן אלא למצוה ול"ת כיון שלאחר לשעיר הנעשה בחוץ. קודם הגרלה כדאמר בגמ' למה לא יקח ב' אחרים ויקיימו בזה מצות לקיחה כאחת י"ל דמיירי הכא שכבר הפרישו אחד לשעיר הנעשה בחוץ. מ"ר: משהגריל עליהם מה יכול שנים ויגריל בתחילה כו'. וא"ת אמאי לא תוכח לעיל פרק טרף בקלפי (דף לט.) דלר' נחמיה מיהא הגרלה מעכבת לכל הפחות מדלא קתני יביא חבירו עמו שלא בהגרלה כדאמר ר' שמעון שם בגמ' [וי"ל] דמשום דמצוה בהגרלה אין לנו לומר לקנות אחר לכתחלה כדפריך (א) גבי לקיחה וי"ל דלעולם למצוה ואע"ג דבלקיחה פרישית לעיל דלא בעינן למצוה היינו לפי שעיקר מצותה אינה אלא מתמול ואע"ג דלקיחתו יכולה להיות יום הכפורים כדאמר בפסחים פרק אלו דברים ובשבת פרק שואל (דף קמח.) וכן ערב פסח שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו כו' מ"מ אין עיקר לקיחתו ביוה"כ מיהו קשה מדאמר לקמן בפירקין (דף סה:) ועוד דרבי טבי דאמר בעינא תרומה חדשה מצוה היא ומשום מצוה אין לנו לומר ימותו יש לומר דמכל מקום ידחו קאמרינן משום מצוה כי היכי שאינו אלא רועה ור' יהודה דאמר ימותו (ב) (היינו) משום דלית ליה בעלי חיים [נדחין] כדמפרש רב בגמרא (דף סד:). מ"ר: (ע"כ שייך לע"א)

חד למראה. יש ספרים דגרס חד למראה ולקומה וחד לדמים וחד ללקיחתן כאחד ויש ספרים דגרס חד למראה ולקומה וחד לדמים ואומר רבי הא דלא מייתי נמי חד ללקיחתן כאחד משום דההיא משמע כבדיא דכתיב יקח שני שעירי עזים ומשמע שתהא לקיחת שניהם כיחד מ"מ מהכא לא דריש מידי אלא לקיחתן כאחד דריש מדשמכיה ליקח ויש ספרים דגרס חד למראה וחד לקומה וחד לדמים וג' שני דריש ולקיחתן כאחד נפיק מדשמכיה ליקח כדפרי': תהיה למה לי לשאר הויות של מצורע. הקשה ה"ר אלחנן כיון דכתיב